

«Teachers 4 Europe: Αξιοποίηση εργαλείων και πηγών Διαδικτύου σε καινοτόμες εκπαιδευτικές δράσεις»

Δρ Φ. Κουλοχέρη

Εκπαιδευτικός Αγγλικής
vanikuloheri@yahoo.co.uk

Περίληψη

Στο πλαίσιο της δράσης Teachers 4 Europe υλοποιήθηκε με την υποστήριξη των ΤΠΕ καινοτόμο πρόγραμμα με θέμα «Συστάσεις και Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ποιοτικά τηλεοπτικά προγράμματα». Στο παρόν άρθρο γίνεται αναφορά στους γενικούς στόχους καινοτόμων προγραμμάτων με την αξιοποίηση των ΤΠΕ, και στους στόχους της συγκεκριμένης δράσης. Παρουσιάζεται επίσης ο τρόπος με τον οποίο αξιοποιήθηκαν εντός αυτής της δράσης δύο προγράμματα Η/Υ, δύο διαδικτυακές πηγές και δέκα δωρεάν ψηφιακά εργαλεία, και γίνεται αποτίμηση των πλεονεκτημάτων χρήσης αυτών εντός της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Τέλος, σε μια προσπάθεια υποστήριξης εκπαιδευτικών που αξιοποιούν ΤΠΕ σε καινοτόμα προγράμματα, δίνονται συμβουλές για την αντιμετώπιση δύο συνήθων δυσλειτουργιών σε επίπεδο εξοπλισμού και συμπεριφοράς μαθητών.

Λέξεις κλειδιά: πρωτοβάθμια εκπαίδευση, καινοτόμα προγράμματα, ΤΠΕ, teachers4europe, Διαδίκτυο, Word, Powerpoint, ψηφιακά εργαλεία

1. Εισαγωγή

Η σχολική εκπαίδευση πρέπει πάντα να είναι συναφή και ακόλουθη εξελίξεων στο ιστορικό, επιστημονικό, τεχνολογικό και κοινωνικοοικονομικό γίγνεσθαι. Μια τέτοια συνάφεια βιώνουμε οι Έλληνες εκπαιδευτικοί μέσα από την ανάγκη που προέκυψε για ταχείες αλλαγές στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Καταρχήν, υπήρξαν σημαντικές επιστημονικές εξελίξεις από τη διατύπωση της Θεωρίας του Χάους (στροφή επιστημόνων σε ολιστική, συστημική προσέγγιση της πολυπλοκότητας των κοσμικών συστημάτων) και από την επιστήμη της Ψυχολογίας. (αρχή ολότητας της ανθρώπινης αντίληψης, αρχή ενότητας της ανθρώπινης ψυχής, ενεργή συμμετοχή ατόμου στη μάθηση, σημασία σκέψεων, συναισθημάτων, αναγκών και αυτοαξιολόγησης, μάθηση ως αποτέλεσμα διαμεσολάβησης και διάδρασης). Αυτές κατέστησαν αναγκαία τη διαθεματική διδασκαλία, η οποία προσεγγίζει τη γνώση μέσα από τη σχέση του ειδικού με το γενικό φροντίζοντας να διασφαλιστεί το

«ενιαίον» (Ματσαγγούρας, 2002: 30), και με την οποία μπορούν να αντιμετωπίζονται οι μαθητές ως ένα ενιαίο όλον με σκέψεις, εμπειρίες, βιώματα και δυνατότητες, που μπορούν και πρέπει να αξιοποιούνται κατά τη διδακτική διαδικασία ώστε ένα «οικοδομείται» η γνώση αποτελεσματικά. (ό.π.).

Παράλληλα, η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) δημιούργησε την ανάγκη ευρωπαϊκής διάστασης στην ελληνική εκπαίδευση, ενώ ο ταχύς ρυθμός της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, της τεχνολογικής εξέλιξης και του συνεχώς αυξανόμενου όγκου πληροφοριών έχουν επιβάλει την υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων και την αξιοποίηση των τεχνολογιών της πληροφορικής και των επικοινωνιών (ΤΠΕ), με σκοπό την ενίσχυση της «κοινωνίας της μάθησης» και της «δια βίου εκπαίδευσης».

2. Καινοτόμες δράσεις και χρήση ΤΠΕ

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 οι Έλληνες εκπαιδευτικοί έχουμε γίνει μάρτυρες μιας συνεχιζόμενης προσπάθειας προώθησης των Καινοτόμων Διεπιστημονικών Προγραμμάτων ως τρόπου ανανέωσης του περιεχομένου της σχολικής γνώσης και της μαθησιακής διαδικασίας. Έτσι, το εκπαιδευτικό σύστημα θα μπορεί να ανταποκρίνεται στις εκάστοτε σύγχρονες παιδαγωγικοδιδασκτικές, κοινωνικοοικονομικές, τεχνολογικές, πολιτιστικές και πολιτισμικές εξελίξεις και απαιτήσεις (Σπυροπούλου κ.ά., 2007). Εξ ορισμού, τα προγράμματα αυτά πρέπει να αποτελούν εκπαιδευτικές διαδικασίες κι εξελικτικούς σχεδιασμούς που προωθούν πρώτον την αλλαγή αρχών και πεποιθήσεων μέσα από την ανάπτυξη θετικών στάσεων και συμπεριφορών και την καλλιέργεια αξιών, δεύτερον την εφαρμογή νέων διδακτικών προσεγγίσεων και μεθόδων μάθησης με στόχο μεταξύ άλλων την ανάπτυξη θεμελιωδών λειτουργιών όπως κοινωνικών δεξιοτήτων και στρατηγικών δια βίου μάθησης, και τρίτον τη χρήση νέων διδακτικών μέσων (C.I.D.R.E.E., 1999; Fullan, 1991).

Ένας από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους επίτευξης των παραπάνω θεωρούνται οι ΤΠΕ. Ο όρος ΤΠΕ εμπεριέχει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, εφαρμογών, τεχνολογιών, εξοπλισμού και λογισμικών, π.χ. εργαλεία όπως το Διαδίκτυο, την τηλεόραση, τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές (H/Y), και τα δίκτυα. Επίσης, συμπεριλαμβάνει πολυμεσικές ψηφιακές εφαρμογές, μια από τις πιο δυναμικά εξελισσόμενες τεχνολογίες στον χώρο της πληροφορικής που ασχολείται με το συνδυασμό ψηφιακών δεδομένων πολλαπλών μορφών (κειμένου, γραφικών, εικόνας, κινούμενης εικόνας/animation, ήχου και βίντεο) για την αναπαράσταση, αποθήκευση, μετάδοση και επεξεργασία πληροφοριών.

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ σε καινοτόμες δράσεις προσφέρει σύγχρονους τρόπους πρόσβασης στην επικοινωνία και την πληροφόρηση, και μέσα δημιουργίας, αποθήκευσης και διάχυσης της πληροφορίας. Θέτει στη διάθεσή μας ψηφιακά εργαλεία και διαδικτυακές πηγές που αναβαθμίζουν την ποιότητα της παρεχόμενης

εκπαίδευσης εφόσον διευκολύνουν τη διδασκαλία, ανανεώνουν τις διδακτικές μεθόδους, φέρνοντας μαθητές κι εκπαιδευτικούς κοντά στις τεχνολογικές εξελίξεις και υποστηρίζοντας τον ψηφιακό εγγραμματισμό τους, και προωθούν την αυτενέργεια, την ενεργό συμμετοχή των μαθητών στο μάθημα, τη διερευνητική και συνεργατική μάθηση, και την ανάπτυξη ικανοτήτων επεξεργασίας σύνθετων πληροφοριών σε περιβάλλον αυθεντικών και πολυτροπικών κειμένων (Οδηγός Εκπαιδευτικού). Εγείρει προβληματισμούς σχετικά με σύγχρονα θέματα και προκαλεί αλλαγές σε προσωπικό επίπεδο. Προωθεί την απόκτηση του βασικού εγγραμματισμού στους Η/Υ και στο Διαδίκτυο (Παπαευθυμίου-Λύτρα, 2004) αυξάνοντας τη θετική στάση απέναντι στη χρήση των Η/Υ και μειώνοντας το άγχος που προκαλείται από την επαφή με εργαλεία με τα οποία δεν υπάρχει επαρκής εξοικείωση.

Ιδιαίτερα τα πολυμέσα μπορούν να συμβάλλουν στην αποτελεσματική μάθηση προσφέροντας ενημερωμένες δομημένες πληροφορίες που δύνανται να μεταδοθούν εύκολα και γρήγορα σε όλο τον κόσμο, κι ελκυστικούς τρόπους παρουσίασης και διάδοσης της πληροφορίας. Παράλληλα, προσφέρονται για μαθητοκεντρική, κινητροποιημένη μάθηση και για δημιουργική, ευέλικτη διδασκαλία που στοχεύει στην υπέρβαση των περιορισμών ενός σχολικού προγράμματος σπουδών και στην υιοθέτηση προηγμένων μαθησιακών στόχων (Βερναδάκης κ.ά., 2006). Συμπληρωματικά, επειδή τα πολυμέσα έχουν πολλές πρακτικές εφαρμογές σε διαφορετικούς τομείς δραστηριότητας, όπως επαγγελματική κατάρτιση, αγορά-διαφήμιση, παρουσιάσεις, ψυχαγωγία, ηλεκτρονικά παιχνίδια, περίπτερα παροχής πληροφοριών (kiosks), τηλεδιάσκεψη, Internet κ.ά., η εκμάθηση του τρόπου διαχείρισης αυτών καθίσταται πλέον μια από τις πιο βασικές ικανότητες για το σύγχρονο πολίτη και το σύγχρονο παιδί.

Η χρήση των ΤΠΕ (και κυρίως των πολυμέσων) μπορεί να γίνει βάσει δύο συστημάτων• συγκεκριμένα, με το «πρόγραμμα μάθησης», κατά το οποίο ο Η/Υ ελέγχει τη μαθησιακή διαδικασία, και με το «μαθησιακό περιβάλλον», κατά τη διάρκεια του οποίου ο έλεγχος της μάθησης ασκείται από τον ίδιο το μαθητή (ό.π.). Στο πρώτο η δομή του προγράμματος είναι σταθερή (δηλ. η διδασκαλία γίνεται με τη βοήθεια Η/Υ μέσω περιπτέρων παροχής πληροφοριών, πρακτικής κι εξάσκησης, ή δοκιμαστικών προγραμμάτων) ή προσαρμοσμένη (δηλ. η διδασκαλία γίνεται μέσω προγραμμάτων εξατομικευμένης διδασκαλίας ή προσαρμοσμένων πολυμέσων). Το «μαθησιακό περιβάλλον» έχει προσαρμοσμένη δομή και μπορεί να περιλαμβάνει προγράμματα δυναμικής κίνησης, εξομοίωσης-προσομοίωσης, επίλυσης προβλημάτων, διδακτικά παιχνίδια ή/και προγράμματα ψυχαγωγίας (ό.π.).

3. Η δράση Teachers 4 Europe: Θεματική, στοχοθεσία, ανάπτυξη δράσης

Η δράση «Teachers 4 Europe 2012-13» της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα υλοποιήθηκε κατά τη διάρκεια δώδεκα διδακτικών ωρών σε ένα τμήμα δεκαεννέα παιδιών της Στ' τάξης του 12^{ου} Δημοτικού Σχολείου Γαλασίου του νομού Αττικής. Το θέμα που επιλέχθηκε ήταν «Συστάσεις κι Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ποιοτικά εκπαιδευτικά προγράμματα». Μέσα στο διαθεματικό πλαίσιο προσέγγισης της γνώσης αξιοποιήθηκαν εννέα σχολικά αντικείμενα, δηλ. Γλώσσα, Γεωγραφία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Αγγλικά, Εικαστικά, Μουσική, Ιστορία, Η/Υ, και Θεατρική Αγωγή. Επίσης, προωθήθηκε ο Οπτικοακουστικός Εγγραμματισμός, για τον οποίο έχει αναφερθεί ότι είναι αναγκαίο να ενσωματωθεί στο σχολικό πρόγραμμα (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2011).

Ως ευρωπαϊκό πρόγραμμα και πρόγραμμα επαγγελματικής εκπαίδευσης ενηλίκων, στόχευε γενικά στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα σχετικά με την ΕΕ. Επίσης, αποσκοπούσε στη διάχυση των γνώσεων κι εμπειριών των εκπαιδευτικών στα παιδιά και στην ευρύτερη σχολική κοινότητα, στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης, στην εφαρμογή νέων διδακτικών και μαθησιακών τεχνικών, και στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών και παιδιών σε νέες δεξιότητες απαραίτητες για την απόκτηση, εμπέδωση και πολλαπλασιασμό γνώσεων και για τη συμμετοχή τους στο σύγχρονο κόσμο της πληροφορίας. Προϋπόθεση συμμετοχής στο πρόγραμμα, κι επομένως συστατικό στοιχείο των σχεδίων μαθημάτων ήταν η χρήση νέων τεχνολογιών μάθησης ασύγχρονα και σε πραγματικό χρόνο τάξης.

Ως βασικοί στόχοι του προγράμματος ετέθησαν επίσης η ανάπτυξη στρατηγικών διαβίου μάθησης, δηλ. άμεσων, που αφορούν τη χρήση της γλώσσας και απαιτούν νοητική γλωσσική επεξεργασία, και έμμεσων, που συμβάλλουν στην επιτυχή διαχείριση της μάθησης (Oxford, 1999). Από τις άμεσες στρατηγικές επιλέχθηκαν οι γνωστικές, που επιτρέπουν τη χρήση γλωσσικών στοιχείων και οι στρατηγικές απομνημόνευσης, που ενδυναμώνουν την αποθήκευση και ανάκληση πληροφοριών. Από τις έμμεσες επιλέχθηκαν οι μετα-γνωστικές στρατηγικές (για αποτελεσματική διαχείριση της μάθησης), οι συναισθηματικές (για την συνειδητοποίηση και διαχείριση συναισθημάτων), και οι κοινωνικές (για ώθηση των παιδιών να έρθουν πιο κοντά στον πλησίον, να θέσουν ερωτήματα και να συνεργαστούν).

Το πρόγραμμα στάθηκε η αφορμή επίσης να εφαρμοστεί πειραματικά και να αξιολογηθεί ερευνητικά το σύστημα της συνεργατικής διδασκαλίας, δηλ. της συνεργασίας δύο εκπαιδευτικών πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το μάθημα,

δεδομένων των σημαντικών οφελών που έχουν διαπιστωθεί από σχετικές έρευνες στο χώρο της Γενικής και της Ειδικής Αγωγής (Salend et al, 1997).

Σε κάθε εκπαιδευτικό σενάριο διδασκαλίας σημείο εκκίνησης ήταν ένα θέμα «καθολικού ενδιαφέροντος» (Ματσαγγούρας, 2002), όπως π.χ. γεωγραφικός/πολιτικός χάρτης ΕΕ, κράτη-μέλη, προσχωρούσες/υποψήφιεσ/δυνάμει υποψήφιεσ χώρες, σημαία/ύμνος/σύνθημα, βασικοί θεσμοί). Μέσω κυρίως βιωματικών δραστηριοτήτων (π.χ. παιχνίδι, εικαστικά, θέατρο, διαδραστικές δραστηριότητες, χρήση ΗΥ - Διαδικτύου), η ομάδα μελέτησε τις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συζήτησε τρόπους εφαρμογής τους αξιοποιώντας τη συσσωρευμένη τηλεοπτική εμπειρία και τη δημιουργικότητα των μελών της, υιοθέτησε το ρόλο του Ευρωπαϊκού Επιτρόπου και με τη βοήθεια ημερολογίου παρακολούθησε κι αξιολόγησε τηλεοπτικά προγράμματα στο σπίτι καταγράφοντας παρατηρήσεις σχετικά με το βαθμό υιοθέτησης των Οδηγιών. Μέσα από το ρόλο του τηλεσκηνοθέτη, επέλεξε τηλεοπτικές σκηνές που ήταν κατά κάποιο τρόπο ασύμβατες με τις Οδηγίες, μελέτησε σε ομάδες τρόπους διόρθωσης αυτών και παρουσίασε στους συμμαθητές θεατρικά ή εικαστικά τη λανθασμένη σκηνή και την προτεινόμενη βελτιωμένη. Εθελοντικές ομάδες δράσης παρήγαγαν ενημερωτικά προϊόντα με τη βοήθεια των ΤΠΕ με σκοπό τη διάχυση των Οδηγιών σε συνομηλίκους και γονείς και την προώθηση ποιότητας στην ελληνική τηλεόραση.

4. Η χρήση των ΤΠΕ στη δράση Teachers 4 Europe

Σε σχέση με προγράμματα Η/Υ, αξιοποιήθηκαν το Word και το Powerpoint. Το Word χρησιμοποιήθηκε εκτενώς από την εκπαιδευτικό για τη σύνταξη λεπτομερειακών σχεδίων μαθημάτων και φύλλων εργασίας. Με το Powerpoint δημιουργήθηκε παρουσίαση σχετικά με τους θεσμούς της ΕΕ και τις λειτουργίες αυτών, η οποία παρείχε στα παιδιά μια «πλατφόρμα» υλικού από όπου μπορούσαν να αντλήσουν πληροφορίες στο εδώ και τώρα για την απάντηση ερωτήσεων εκμαίευσης (elicitation questions). Έτσι, η παραδοσιακή μέθοδος της διάλεξης μπόρεσε να συνδυαστεί με την μαθητο-ελεγχόμενη παρουσίαση νέων πληροφοριών. Επίσης, η χρήση του Powerpoint παρείχε τη δυνατότητα μετατροπής της παραπάνω παρουσίασης σε ηλεκτρονικό βιβλίο, μιας και το πρόγραμμα αυτό θεωρήθηκε προαπαιτούμενο του ψηφιακού εργαλείου δημιουργίας τέτοιων βιβλίων. Αναλήψεις πρωτοβουλιών εκ μέρους των εκπαιδευτικών για χρήση προγραμμάτων Η/Υ τους παρέχουν την ευκαιρία να εξασκούνται περαιτέρω στην εφαρμογή των προγραμμάτων ασύγχρονα, με αποτέλεσμα να αυξάνεται η αυτοπεποίθησή τους και να οικοδομείται η θετική αυτοεικόνα τους. Συμπληρωματικά, εξοικειώνονται με την χρήση εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας, που προσθέτουν ποικιλία κι άρα ενδιαφέρον στο μάθημά τους.

Όσον αφορά στα παιδιά, η παρακολούθηση της παρουσίασης σε Powerpoint συνέβαλε στην εξοικείωσή τους με ένα σύγχρονο μέσο αυτοέκφρασης και με ένα

νεωτερικό μέσο διδασκαλίας που αναδείχθηκε ως πιο ενδιαφέρον, περισσότερο άμεσο και κατάλληλο για την ικανοποίηση των αναγκών μαθητών που είναι οπτικοί τύποι, μιας και ενεργοποιεί το αισθητήριο όργανο του ματιού. Το πρόγραμμα αυτό αύξησε το βαθμό συγκέντρωσης των παιδιών και μείωσε στο ελάχιστο αρνητικές συμπεριφορές κατά τη διάρκεια της παρουσίασης. Το πρόγραμμα Word χρησιμοποιήθηκε από ομάδες παιδιών στο πλαίσιο αυτόνομου περιβάλλοντος μάθησης κι έκφρασης, με σκοπό την εθελοντική σύνταξη ενός αγγλικού γράμματος προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για μεγαλύτερη παρέμβαση εκ μέρους τους στην ελληνική τηλεοπτική πραγματικότητα και δύο φυλλαδίων ευαισθητοποίησης για την ποιότητα της ελληνικής τηλεόρασης και την προστασία των τηλεθεατών. Η πράξη έδειξε ότι η χρήση του Word συμβάλλει στην αυτοσυγκέντρωση, την οργάνωση των σκέψεων και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων γραπτής έκφρασης, κι ενθαρρύνει τη δημιουργική διάθεση και τη φαντασία παρέχοντας την ευκαιρία για σύνταξη αυθεντικών, πρωτότυπων κειμένων και τον εμπλουτισμό τους με διαδικτυακό εικονιστικό υλικό.

Από το Διαδίκτυο, χρησιμοποιήθηκαν ποικίλα ψηφιακά εργαλεία και πηγές. Ως προς τα πολυμεσικά περίπτερα παροχής πληροφοριών, τα παιδιά πλοηγήθηκαν στην ιστοσελίδα της ΕΕ (<http://europa.eu>) και στη διαδικτυακή τηλεόραση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (<http://www.europarl.europa.eu/el/home.aspx>). Σε επίπεδο ολομέλειας, εξοικειώθηκαν με την οργάνωση και δομή τους, και παρακολούθησαν ενδεικτικές ολιγόλεπτες τηλεοπτικές παραγωγές με κινούμενη εικόνα και ήχο (για την προστασία τους από το πρόχειρο φαγητό και από τους κινδύνους στον κυβερνοχώρο) προκειμένου να γνωρίσουν τις πηγές αυτές ως μέσα αυτόνομης ενημέρωσης κι εθελοντικής ευαισθητοποίησης άλλων. Για λόγους εξάσκησης και μάθησης, τους ζητήθηκε να δουλέψουν σε ασύγχρονο μαθησιακό περιβάλλον παρακολουθώντας κι άλλα σύντομα τηλεοπτικά προγράμματα σε θέματα προσωπικού ενδιαφέροντος και αντλώντας πληροφορίες από την ιστοσελίδα της ΕΕ με βάση δραστηριότητες που τους είχαν δοθεί σε φύλλα εργασίας. Όπως διαπιστώθηκε, η επιλογή των συγκεκριμένων ιστοσελίδων διευκόλυνε στην πληροφόρηση σε ουσιαστικά θέματα λειτουργίας ΕΕ και σε θέματα συγκρότησης προσωπικοτήτων με αυτοσεβασμό, αλληλοσεβασμό κι ανοχή στην πολυπολιτισμικότητα, καθώς και στην επικοινωνία με Υπηρεσίες της ΕΕ που ασχολούνται με θέματα Ευρωπαίων πολιτών και προωθούν τη λύση αυτών.

Προκειμένου τα παιδιά να εξοικειωθούν με ψηφιακά εργαλεία εκμάθησης Αγγλικών, στο πρόγραμμα μάθησης αναδείχθηκε η χρησιμότητα δωρεάν «ομιλούμενων διαδικτυακών λεξικών της αγγλικής προφοράς». Ενδεικτικά τους παρουσιάστηκε το εργαλείο *howjsay* (<http://www.howjsay.com>) ως μια σταθερή δομή πρακτικής κι εξάσκησης. Ύστερα, τους δόθηκε η ελευθερία να πληκτρολογήσουν τα κράτη-μέλη ή/και τις πρωτεύουσες της ΕΕ που δεν ήξεραν πώς προφέρονται ή των οποίων την προφορά δεν θυμούνταν, και να την ακούσουν και να την επαναλάβουν όσες φορές

χρειαζόταν. Η πράξη απέδειξε ότι εργαλεία όπως αυτά προσφέρονται ιδιαίτερα για την εφαρμογή της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής (προκειμένου να ικανοποιηθούν οι προσωπικές μαθησιακές ανάγκες κάθε μαθητή) και για την προώθηση της αυτόνομης μάθησης και την ανάληψη πρωτοβουλιών από τα ίδια τα παιδιά. Επίσης, αποδείχτηκε ότι η χρήση τους ενθαρρύνει την αυτοσυγκέντρωση και αυτοπειθαρχία σε επίπεδο ατόμου, ζευγαριού ή ομάδας και άρα περιορίζει την αρνητική συμπεριφορά.

Στη συνέχεια, αξιοποιήθηκαν από τα παιδιά δωρεάν ψηφιακά εργαλεία ασύγχρονα. Στο πλαίσιο του μαθησιακού περιβάλλοντος, και μετά τη παρουσίαση στην ολομέλεια του δωρεάν ψηφιακού πολυμεσικού εκπαιδευτικού εργαλείου *My Story Maker* (<http://www.carnegielibrary.org/kids/storymaker/>), δύο ομάδες χρησιμοποίησαν αυτό το πρόγραμμα δυναμικής κίνησης για τη δημιουργία δύο διδακτικών ηλεκτρονικών αγγλικών ιστοριών για παιδιά. Πολυμεσικά εργαλεία όπως το παραπάνω εξυπηρετούν διάφορους στόχους μάθησης. Για παράδειγμα, δίνουν διέξοδο στη δημιουργική ικανότητα και τη φαντασία των παιδιών και καθιστούν τη μαθησιακή διαδικασία παιχνίδι. Έτσι, η μάθηση γίνεται μη συνειδητή κι ευχάριστη, ενώ ελαχιστοποιείται ο παράγοντας του άγχους. Το παιδί-δημιουργός καθίσταται υπεύθυνο για το τελικό προϊόν, καθώς καλείται συνέχεια να λαμβάνει αποφάσεις π.χ. για το σκηνικό και την ενδεχόμενη αλλαγή του ανάλογα με την πορεία της ιστορίας, για τους ήρωες, τη δράση, τις σχέσεις των ηρώων μεταξύ τους, τα συναισθήματά τους και τις αντιδράσεις τους. Παράλληλα όμως εργαλεία σαν αυτό επιλύουν το συνηθισμένο πρόβλημα της απραξίας και νευρικότητας των μαθητών από έλλειψη ιδεών παρέχοντάς τους ένα ευρύ αλλά συγκεκριμένο πλαίσιο επιλογών για τα στοιχεία της ιστορίας τους. Επιπρόσθετα, εξασκείται το παιδί στη γραπτή αγγλική έκφραση σε επίπεδο πρότασης και παραγράφου, ανακαλώντας (κι επομένως μέσω της χρήσης και της αυτοδιόρθωσης, εμπεδώνοντας) γνώσεις λεξιλογικές, ορθογραφικές, γραμματικές και συντακτικές. Συμπληρωματικά, μπορεί να εξασκηθεί στην κατανόηση του προφορικού αγγλικού λόγου μέσω των προφορικών αγγλικών οδηγιών που παρέχονται, και στην εκτέλεση των οδηγιών.

Δωρεάν ψηφιακά εργαλεία αξιοποιήθηκαν κι από την εκπαιδευτικό για τη δημιουργία ηλεκτρονικών δραστηριοτήτων, τη διάχυση της δράσης και την υλοποίηση εκπαιδευτικής έρευνας. Συγκεκριμένα, το *Jigsaw Planet* βοήθησε στην κατασκευή ηλεκτρονικού παζλ (<http://www.jigsawplanet.com/>) και το *ProProfs Quiz Maker* (<http://www.proprofs.com/quiz-school/>) στην κατασκευή ηλεκτρονικού κουίζ, ενώ με το *Issuu* (<http://issuu.com/>) κατασκευάστηκε ηλεκτρονικό βιβλίο και με το *Penzu* (<https://penzu.com/p>) τηρήθηκε προσωπικό ηλεκτρονικό ημερολόγιο κατά την ερευνητική διαδικασία. Ψηφιακά εργαλεία όπως αυτά παρέχουν καταρχήν τη δυνατότητα δημιουργίας προσωπικού λογαριασμού κι ως εκ τούτου κατασκευής ενός αρχείου για άμεση πρόσβαση σε όλο το υλικό που δημιουργείται. Μέσω της εκτέλεσης των απαραίτητων εντολών, ο χρήστης εξοικειώνεται με τον τρόπο

οργάνωσης και λειτουργίας ψηφιακών εργαλείων και κατανοεί περισσότερο τη λειτουργία του διαδικτυακού ιστού. Τα εργαλεία διευκολύνουν την προσφορά διαφοροποιημένου υλικού ανάλογα με τις προσωπικές ανάγκες και ικανότητες των μαθητών (π.χ. ίδια εικόνα παζλ με διαφορετικό αριθμό κομματιών, κουίζ κι ηλεκτρονικά βιβλία για το ίδιο θέμα όμως με διαφορετικό αριθμό ερωτήσεων/πληροφοριών). Το υλικό που προκύπτει αποδεικνύεται στην πράξη φιλικό προς το χρήστη, βολικό (μπορεί να χρησιμοποιηθεί συγχρονικά ή/και ασύγχρονα), κατάλληλο για έμμεση αξιολόγηση της προόδου των μαθητών και για καθορισμό των επόμενων σταδίων της διδακτικής διαδικασίας, και αποτελεσματικό στη μάθηση μιας και κινητροποιεί τα παιδιά περισσότερο σε σύγκριση με παραδοσιακές δραστηριότητες. Τέλος, το ηλεκτρονικό ημερολόγιο προσφέρει τα θετικά τήρησης ημερολογίου (εκτόνωση αρνητικών συναισθημάτων, οργάνωση σκέψεων, αυτοσυνειδητοποίηση, ενεργοποίηση μνήμης) με ασφαλή τρόπο πρόσβασης από παντού.

Η ανάρτηση όλου του υλικού της δράσης έγινε από την εκπαιδευτικό σε μια ασφαλή συνεργατική ιστοσελίδα Wiki (<http://eurogreekvstandards.wikispaces.com/>). Η ιστοσελίδα αυτή περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τη δράση Teachers 4 Europe και με βασικά θέματα της ΕΕ, το διδακτικό και μαθησιακό υλικό της δράσης (π.χ. σελίδες εικαστικών, ηλεκτρονικό κουίζ, ηλεκτρονικό παζλ, σχέδια μαθημάτων και φύλλα εργασίας, ηλεκτρονικό βιβλίο για την ΕΕ), το υλικό (ηλεκτρονικό και μη) που κατασκεύασαν τα παιδιά στο πλαίσιο της εθελοντικής τους δράσης, και φωτογραφικό υλικό. Η ιστοσελίδα κατασκευάστηκε με σκοπό να κινητροποιήσει τα παιδιά στη μαθησιακή διαδικασία παρέχοντάς τους μια πλατφόρμα ασύγχρονης ενημέρωσης σχετικά με τα θέματα της ΕΕ που μελετήθηκαν στην τάξη κι ασύγχρονης πρακτικής τους σε αυτά μέσω συμπληρωματικών δραστηριοτήτων. Επίσης, αποσκοπούσε στην ενημέρωση των γονέων των παιδιών και της εκπαιδευτικής κοινότητας εντός κι εκτός Ελλάδας σχετικά με το πρόγραμμα, στη διάχυση των αποτελεσμάτων αυτού και στην προσέλκυση συνεργατών-εκπαιδευτικών για τη συνέχιση της δράσης την επόμενη εκπαιδευτική χρονιά. Τέλος, θεωρήθηκε από την ίδια την εκπαιδευτικό ως ιδιαίτερη ευκαιρία χρήσης των γνώσεων κι εξάσκησης των δεξιοτήτων που είχε αναπτύξει κατά την παρακολούθηση σχετικού εντατικού σεμιναρίου. Το τελευταίο σημείο αναδεικνύει την προσωπική επιδίωξη και κινητροποίηση ενός επαγγελματία για ύπαρξη συνέχειας στην ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων ως απαραίτητου και σημαντικού παράγοντα για τη δια βίου κατάρτιση κι επαγγελματική του εξέλιξη.

Για την κατασκευή της ιστοσελίδας αξιοποιήθηκε η παρεχόμενη πλατφόρμα Wiki και εκτελέστηκαν οι απαραίτητες εντολές για τη διαμόρφωση κάθε σελίδας και την ανάρτηση υλικού. Αξιοποιήθηκαν ασύγχρονα το ψηφιακό εργαλείο *Smilebox* (<http://www.smilebox.com/>) για τη δημιουργία άλμπουμ προβολής φωτογραφιών, το *Utellstory* (<http://www.utellstory.com/>) για την προβολή του οπτικοακουστικού

υλικού από την παρουσίαση τηλεοπτικών σκηνών και το lino (<http://en.linoit.com/>) για την παρουσίαση των σχεδίων μαθημάτων και των φύλλων εργασίας. Η κατασκευή της ιστοσελίδας απέδειξε ότι η διαδικασία αυτή συμβάλλει στην κατανόηση της φιλοσοφίας, της οργάνωσης και του τρόπου λειτουργίας των ψηφιοποιημένων συστημάτων. Μέσω της εκτέλεσης των επιμέρους εντολών κατά την χρήση ηλεκτρικών εργαλείων αντιλαμβάνεται κανείς την αλληλεξάρτηση των υποσυστημάτων που δημιουργεί και το σημαντικό ρόλο που καθένα του επιτελεί για τη δημιουργία του τελικού προϊόντος. Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι ο σχεδιασμός ιστοσελίδων Wiki ενθαρρύνει την ανάπτυξη ικανοτήτων σχεδιασμού πολυμεσικών ιστοσελίδων, όπως είναι η δημιουργία αρχείων κειμένου σε συνδυασμό με (κινούμενη) εικόνα και ήχο, η συντονισμένη χρήση μηχανημάτων για το σκοπό αυτό (π.χ. φωτογραφικής μηχανής, μηχανής βίντεο, κασετόφωνου, scanner), η αποθήκευση αρχείων στο σύστημα του Η/Υ, η εκτέλεση εντολών για την ανάρτηση αρχείων στην ιστοσελίδα, η οργάνωση του υλικού σε επιμέρους σελίδες (π.χ. θεματικές) κι η ελκυστική παρουσίασή του, οι υπο-δεξιότητες δημιουργικής γραφής, και η κοινωνική δεξιότητα του συμπάσχιν (μέσω π.χ. της προσπάθειας να έρθει ο σχεδιαστής της ιστοσελίδας στη θέση των πιθανών χρηστών και να προβλέψει σκέψεις, συναισθήματα κ.λπ.).

5. Δυσλειτουργίες

Πιθανώς, ο εκπαιδευτικός που αξιοποιεί τα ΤΠΕ σε κάποιο σχολείο να έρθει αντιμέτωπος με δύο ενδεχόμενα προβλήματα. Το πρώτο ίσως να είναι θέματα οργάνωσης της αίθουσας Η/Υ (π.χ. δυσλειτουργούντα ηχεία, έλλειψη βιντεοπροβολέα, παλιά οθόνη, μηχανήματα που δεν λειτουργούν εκείνη τη στιγμή ή δεν έχουν σύνδεση στο Διαδίκτυο, κι επομένως αναγκαία σύνθεση πολυπληθών κι επομένως δυσλειτουργικών ομάδων παιδιών μπροστά από λιγότερους Η/Υ). Η δεύτερη δυσλειτουργία άπτεται προβλημάτων συμπεριφοράς μαθητών λόγω του ενθουσιασμού των παιδιών και του χαλαρότερου κλίματος που προκύπτει από δημιουργικά και ανοικτά περιβάλλοντα μάθησης (π.χ. ξαφνικές κι αναίτιες παρεμβάσεις στο μάθημα με δυνατή φωνή, ειρωνείες κι ασέβειες, ομιλίες με διπλανό, μη εκτέλεση εργασιών σπιτιού).

Η διδακτική εμπειρία αποδεικνύει ότι και τα δύο ζητήματα είναι το ίδιο σημαντικά για την υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων μέσω των ΤΠΕ. Ο ανεπαρκής εξοπλισμός καθιστά αδύνατη ή μη αποτελεσματική τη χρήση τους. Γι' αυτό είναι απαραίτητο να επιδιώκει η εκπαιδευτική κοινότητα το συνεχή λεπτομερειακό έλεγχο των αιθουσών Η/Υ από τους αρμοδίους, τον περιορισμό κάθε πλημμελούς φροντίδας τους και την εξασφάλιση όλων των απαραίτητων πριν την έναρξη ενός μαθήματος.

Όσον αφορά στη συμπεριφορά των παιδιών, είναι γνωστό ότι η απειθαρχία είναι συχνά πολέμια της ανάπτυξης και του απαιτητικού αλλά εποικοδομητικού έργου των

εκπαιδευτικών. Αντίθετα, η ανάπτυξη συνειδητής αυτοπειθαρχίας στη σχολική τάξη είναι πρωταρχικό γεγονός κοινωνικοποίησης του ατόμου, που επηρεάζει την αποδοχή θετικών αξιών και επιθυμητών μορφών συμπεριφοράς και την πρόοδο. Είναι σημαντικό λοιπόν να τεθεί εγκαίρως το πρόβλημα σε όλη την ομάδα, να εκμαιευτεί η σύμφωνη γνώμη της για την ανάγκη επίδειξης θετικής συμπεριφοράς και τήρησης κανόνων συμπεριφοράς, και να οδηγηθεί η ομάδα σε υπογραφή σχετικού συμβολαίου και συμφωνίας για τον ορισμό συνεπειών σε περίπτωση μη τήρησης αυτού. Κατά την εκδήλωση της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς, ο εκπαιδευτικός είναι καλό να δείξει αρχικά σε συγκεκριμένα παιδιά μέσω οπτικής επαφής ότι π.χ. ενοχλούν. Σε δεύτερη φάση, μπορεί να επισημάνει λεκτικά το πρόβλημα και να υπενθυμίσει τη συμφωνία. Στο τρίτο στάδιο, ενθαρρύνεται η ομάδα να σχολιάσει την επίμονη συμπεριφορά και να λάβει υπεύθυνη θέση. Τέλος, πρέπει να εφαρμόζεται η συμφωνηθείσα συνέπεια.

Συμπληρωματικά, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να επιλέξει μεθόδους και τεχνικές αντιμετώπισης και βελτίωσης της συμπεριφοράς των μαθητών με βάση την συνειδητοποίηση προσωπικών παραγόντων που καθορίζουν τις επιλογές αυτές. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να λάβει υπόψη τις απόψεις που έχει διαμορφώσει για τη φύση των παιδιών, για την αναπτυξιακή τους πορεία, για την παιδική συμπεριφορά και για τη θεωρία πειθαρχίας που ικανοποιεί τον τύπο προσωπικότητάς τους, καθώς και το παιδαγωγικό κλίμα που επιθυμεί να διαμορφώσει στην τάξη (Porter 2006).

6. Συμπεράσματα

Διαθεματικά και βιωματικά καινοτόμα προγράμματα όπως το Teachers 4 Europe καθίστανται αναγκαία για τη σχολική εκπαίδευση των Ελλήνων μαθητών, καθώς προωθούν τη διαμόρφωση κριτικών ευρωπαϊκών συνειδήσεων, τη θετική αλλαγή απόψεων και στάσεων, την ανάπτυξη μαθησιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων, και την ανανέωση των εκπαιδευτικών διαδικασιών και των μέσων διδασκαλίας και μάθησης. Ιδιαίτερα όμως μέσω της αξιοποίησης των ΤΠΕ, οι μαθητές εξοικειώνονται με σύγχρονους αποτελεσματικούς τρόπους πρόσβασης σε συνεχώς ανανεούμενες πηγές πληροφόρησης, αλλά και δημιουργίας και διάχυσης πληροφοριών. Η εκπαιδευτική πράξη αποδεικνύει επίσης ότι η χρήση των ΤΠΕ στο δημοτικό σχολείο ενθαρρύνει επιτυχώς την αυτενέργεια και ενεργή συμμετοχή των μαθητών στην τάξη, και προσφέρει αποτελεσματικά κίνητρα για διερευνητική και συνεργατική μάθηση. Σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς, τα προγράμματα αυτά αποτελούν ευκαιρία προσωπικής ενημέρωσης και μάθησης σε τομείς όπως η ΕΕ και η χρήση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων στο σχολείο. Επίσης, μέσω της διάχυσης των γνώσεων και εμπειριών τους στα παιδιά μπορεί να δημιουργηθεί μια πιο στενή και εκπαιδευτικά αποδοτική σχέση μεταξύ τους. Γενικά, η συνδυαστική υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων ευρωπαϊκής διάστασης και χρήσης των ΤΠΕ αναβαθμίζει την παρεχόμενη σχολική εκπαίδευση σε επίπεδο εφάμιλλο των υπόλοιπων εκπαιδευτικών συστημάτων στην ΕΕ αλλά και παγκοσμίως.

Αναφορές

C.I.D.R.E.E. (1999). *Across the Great Divides: Διεπιστημονική διδασκαλία και μάθηση στο σχολείο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Εργασία μελέτης του Συνδέσμου των Παιδαγωγικών Ινστιτούτων της Ευρώπης*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Fullan, M. (1991). *The New Meaning of Educational Change*. London: Cassell.

Oxford, R. (1990). *Language Learning Strategies*. Boston: Heinle-Heinle.

Salend, S. J., Johansen, M., Mumper, J., Chase, A. S., Pike, K. M. & Dorney, J. A. (1997). Cooperative teaching: The Voices of Two Teachers. *Remedial and Special Education, 18*(3), 3-11.

Βερναδάκης, Ν., Αυγερινός, Α., Ζέτου, Ε., Γιαννούση, Μ., & Κιουμουρτζόγλου, Ε. (2006). Μαθαίνοντας με την τεχνολογία των πολυμέσων – Υπόσχεση ή πραγματικότητα; *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή και τον Αθλητισμό, 4*(2), 326-340.

Ματσαγγούρας, Η. (2002). *Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση* (2^η έκδ.). Αθήνα: Γρηγόρης.

Οδηγός του εκπαιδευτικού για την εφαρμογή του ΕΠΣ-ΞΓ. 5. Το Διαδίκτυο στο μάθημα της ξένης γλώσσας (http://rce1.enl.uoa.gr/xenesglosses/guide_kef5.htm - ανάκτηση 18/06/2003).

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2011). *Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης. Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό. Τόμος Α*.

Παπαευθυμίου-Λύτρα, Σ. (2004). Η τεχνολογία και το νέο ξενόγλωσσο μαθησιακό περιβάλλον στην σημερινή Ευρώπη: Μαθησιακές συνθήκες. Σε Β. Δενδρινού & Β. Μητσικοπούλου (Επιμ.), *Πολιτικές γλωσσικού πλουραλισμού και ξενόγλωσση εκπαίδευση στην Ευρώπη*. (1^η έκδ., σσ. 305-312). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Σπυροπούλου, Δ., Βαβουράκη, Α., Κούτρα, Χ., Λουκά, Ε. & Μπούρας, Σ. (2007). Καινοτόμα Προγράμματα στην Εκπαίδευση. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, 13*, 69-83.

Abstract

Within the framework of the action “Teachers 4 Europe” an innovative educational programme was realized with the support of ICT. The title of the programme was “Directives and guidelines of the European Commission on quality television programmes”. In this article, reference is made to the general aims of innovative educational programmes and of the use of ICT in education, as well as of the aims of the particular educational action. Additionally, the two computer programmes (*Word* and *Powerpoint*), two web sources (EC webpage and web TV of the European Parliament), and nine e-tools, which were used on ground and asynchronously, are discussed and evaluated. Finally, in an effort to help educators use ICT in their lessons, advice is given on two basic problems that often crop up re. the equipment and the pupils’ classroom behavior.

Keywords: primary education, innovative educational programmes, ICT, Teachers 4 Europe, Internet, Word, Powerpoint, e-tools.